

17.91x18.75	1/2	עמוד 22	ישראל היום! - השבוע	03/08/2018	64643210-6
77070 - הטפריה החדשה הוצאה לאו -					

כמעט שכחנו

באמצעות דמות של "שוטה" חביב, מצליח א"ב יהושע לגעת בעצבים החשופים של הפוליטיקה המקומית • "המנהרה", הרומן החדש שלו, מציג רשת סמיכה של דימויים, סמלים וקריצות משעשעות לאקטואליה ולספרות

קורן דותן

מדברי - הנגב תופס חלק מרכזי ברומן - הרחק מרשויות המשטור והפיקוח. לא בכדי פורץ השיטיון רק מחוץ לעולם העבודה התכליתי והלוחץ, עם יציאתו של לוריא לגמלאות ממשרתו כ"בוס" בכיר ב"נתיבי ישראל". רק אז, כשלוריא כבר לא משמש בתפקיד הבכיר, יכולה להתרופף גם אחיזתו של ה"בוס" של לוריא עצמו, הסופר אגו שלו, ולאפשר לדברים לדלוף מגבולותיהם.

אלא שדווקא לנוכח מצבו הנפשי הנוזל והבלתי מוזהה של לוריא מדרבנת אותו אשתו המסורה - מכוח המלצת הרופא - לחזור לעולם העבודה, כמעין "תרופה" לשיטוטיו חסרי התכלית. אמנם הפעם הוא חוזר למשרדו לא כבוס, אלא כעוזר ללא תשלום, זוטר שבזוטרים. אך דווקא משם, מתוך עמדתו חסרת המעמד, כ"שוטה" מאובחן, הוא מוביל פרויקט גדול ויקר של חציבת מנהרה בכביש צנאי בדרום הארץ. פרויקט המנהרה אמור לתקן לא רק את שיטונו של לוריא, אלא גם עוול ישן שעשה בעבר כלפי תושבי כפר פלשתיני: המנהרה נחוצה כדי לא להטריד ממקומם של פלשתינים - לא שב"חים אלא שב"זים, שוהים בלי זהות - המסתתרים לעת עתה על גבעה נידחת בניסיון לחמוק הן מהרשויות הפלשתיניות והן מאלה הישראליות.

יהושע משתעשע בשפע המשמעויות הסמליות, הפוליטיות והארזיות של חציבת מנהרה כזאת בלב המדבנה. בעוד המנהרה משמשת דימוי לתשוקתו של חולה השיטיון להבקיע מבעד להררים של חומר אפור, תחת סכנת מפולת תמידית, מנגד היא מהווה גם הוכחה לתבואתו של השכל הישר, לקריסתו לתוך נפולת העפר, שהרי רק שוטה יכול להוביל רעיון כה מופרך וחסר היגיון כלכלי.

דמותו של ה"שוטה" החביב והבלתי מזיק מאפשרת ליהושע לגעת בכמה מהעצבים הרגישים בפוליטיקה המקומית ולהטריד גם את גבולות הפוליטיקלי קורקט שלה, תפקיד שהוא נוהג לקחת על עצמו גם מחוץ לרומנים (הפעם האחרונה היתה לקראת צאת ספרו הקור, דם, "הניצבת", כשהתייחס ל"תופעה" של נשים שבחרות לא ללדת כ"נכות" או "הפרעה במחזור הטבעי של הטבע").

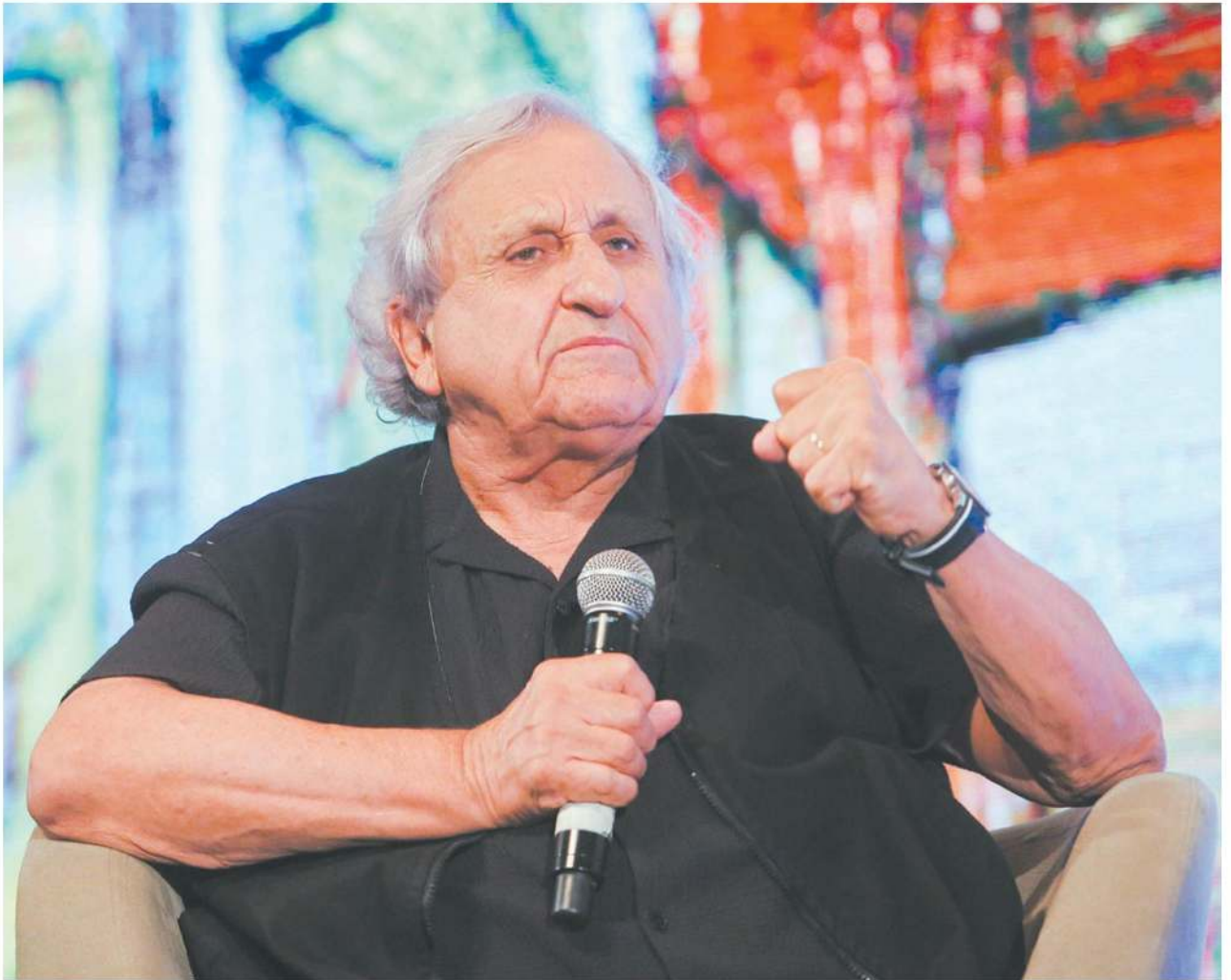
"המנהרה", הרומן החדש והיפה של א"ב יהושע, עוסק על פניו בדמנ"ציה, שיטיון. כבר בפתחה הגיבור, צבי לוריא, מהנרס כבישים בגמלאות בן 72, מאובחן בידי נוירולוג על סמך אי אלה כתמים שחורים על גבי תצלומים רפואיים. אלא שהשיטיון של לוריא רחוק מהדמנציה המורכבת בדרך כלל ומהקדרות של תיאורי הנפש המידלדלת. השיטיון של לוריא נמצא לכאורה בשלב ראשוני מאוד, כמעט בלתי מורגש. גם הכתמים בתצלום קטנים עדיין וקשה להבחין בהם, אפילו הרופא מהסס אם הממצאים מצדיקים לנקוב כבר עתה בשם המחלה המפורש. ממילא, מלבד שכחה חיינית של כמה שמות פרטיים (לא את כולם הוא שוכח), הסימפטום המרכזי אצל לוריא הוא רק מעין טשטוש קל שבחסותו הוא נכנס למקומות שלא היה צריך להיכנס אליהם, פותח דלתות אסורות בבית האופרה, מרחיק תשוקות כמוטות שלו ושל אחרים.

אבל לוריא אינו מוכן להרפות מהאבחנה הרפואית המפורשת, וחוזר עליה כמעט בפני כל מי שנקרה בדרכו. הוא עושה אותה לחלק מכרטיס הביקור שלו - מטיח אותה בפרצופם של כולם - עד שעולה החשד אם הבלבול שלו הוא סימפטום פיזי של המחלה, או שהוא מנפנף באבחנה הרפואית כ"אישור להתבלבל" ולעשות דבי רים שאף פעם לא העז.

יהושע מעצב את דמותו של לוריא במצב תודעה נוזל, מנומנם, שפוקח עין עצלה אחת אל העולם, כאילו הוא מצוי בתהליך בו זמני של התעוררות והתנוונות. בחסות שיטונו הוא משוטט בין תשוקות, פנטזיות על רומנים סודיים וקונספירציות עלומות, ונאלץ להתמודד עם חרדת שיטונו כשהוא מוצא אותו משתקף, למשל, בשקשוקה שאותה הוא משום מה חוזר ומבשל פעם אחר פעם, או בפשטירת אטריות שנלפתות זו בזו באופן שמזכיר לו מוח אנושי. השיטיון מתואר כאן כמעין שטח הפקר של הנפש, אזור ספר

17.18x21.09	2/2	עמוד 23	ישראל היום! - השבוע	03/08/2018	64643211-7
הספרייה החדשה הוצאה לאור - 77070					

צילום: יהושע יוסף

מציג את השיטיון כשטח הפקר של הנפש - הרחק מרשויות המשטור והפיקוח. א"ב יהושע

כך אילולא היה מוגן כמעט במשך כל הסיפור מכוח הזוגיות הארוכה והטובה עם אשתו. גם כאשר הוא נמשך לנשים אחרות, הוא מוצא בהן וריאציה של אשתו ומעצים את תשוקתו אליה. הקשר הטיפולי ביניהם, המחליף בין מטפל למטופל, הוא תנאי לסיפור כולו, ולכן לא פחות מאשר כרומן על שיטיון, אפשר לקרוא אותו כרומן המתרפק על כוחה של זוגיות, של אהבה ארוכת טווח.

"המנהרה" הוא א"ב יהושע במיטבו. הוא יוצר רשת סמיכה של דיי מויים, סמלים וקריצות משועשעות לאקטואליה ולספרות, הן ליצירי תיו שלו עצמו והן לאלה של אחרים, שיוצרת מעין אנטיזה לשיטיון הריאליסטי ברמות אזור לימינלי, עשיר ורבידברים. הסכנה מתגלגלת באזור זה ברוח של שחרור, אבל הנימה הליצינית המהתלת שלו מסגיר רה בסופו של דבר גם את הצד העגום, הבלתי נמנע, של המחלה. ●

המנהרה / א"ב יהושע
הספרייה החדשה, 323 עמ'

בחסות "רוח השטות" של הרומן הזה, יהושע מזמן את אותה גיבורה קודמת שלו - שהיתה אז גרושה בת 42 ללא ילדים - גם לספר הזה, "פותר" את מצבה (כעת היא כבר אם חד-הורית, שעשתה את הבחירה הנכונה לפי השקפתו של יהושע) וגם מגיב, ברכו המשועשעת, לסערה שגרם בזמנו, כשהוא מסבך את גיבורו השוטה החביב באמי"רות שאפילו זקן מכולכל כמו לוריא יודע שהן לא נכונות פוליטית, ומתייסר עליהן מאוד.

ועם כל רוח השטות המרעננת של הספר הזה, השיטיון כאן לא מעוצב כרוח קרנבלית פורצת גבולות, שכן ברור שלוריא לא היה יכול לשרוד ללא הגנה קרובה, ללא מעטפות ההגנה הפריבילגיות של לאום, ארגון, משפחה וכו', ולא מתיימר לערער עליהן. "אני צועד תמיד בתוך קהל ישראלי שפוי, דובר עברית, בשטח מוגן ומוכה, ועל כן גם כשאני במקרה לא עונה אין צורך לדמיין שחטפתי את עצמי", הוא אומר לאשתו הדואגת.

למעשה, השיטיון של לוריא לא היה יכול להיראות חביב ומתוק כל